

Вправа 1. Занотувати у зошит що таке «сентименталізм» та його ознаки. Уважно перечитати стислий зміст «Маруся» Г. Квітки-Основ'яненко. Зверни увагу на малюнки, які допоможуть зрозуміти зміст твору.

Вправа 2. Прочитати наступний уривок із твору «Маруся» Г. Квітки-Основ'яненко знайди та підкреслити, які звичаї та свята описані у творі «Маруся».

Вправа 3. Підготуй і розкажи у класі, що ти знаєш про традиції українського весілля та святкування Великодня.

Для амбітних дітей. Прочитати про Микóлу Пимонéнка – відомого в усьому світі українського художника-живописця.

Сентименталізм (фр. sentimentalisme, від фр. sentiment – почуття) – мистецький напрям в європейській літературі другої пол. 18 століття. Назва виникла від «Сентиментальної подорожі» Лоренса Стерна, англійського письменника.

Сентименталізм з'явився як реакція проти просвітницького раціоналізму і літературних традицій класицизму.

Письменники-сентименталісти надавали перевагу людським почуттям, захоплювалися природою й описували як героїв, простих людей.

Найяскравішим сентименталістом в українській літературі є Г. Квітка-Основ'яненко.

Особливості сентименталізму:

1. Зображення приватного життя.
2. Герої творів є звичайні люди середнього стану, провінціали.
3. Герої зображені з власними турботами.
4. Дії розгортаються у невеликому містечку або селі (хронотоп).
5. Великої ролі набувають душевні переживання, що надають психологізму твору.
6. Зростає роль пейзажів, ліричних відступів.
7. Мета письменника, на думку сентименталістів – розчулити читача, викликати його співчуття до нещасливої долі героя.

Уривок з твору Г. Квітки-Основ'яненко «Маруся»

Постукали в двері тричі, а потім зайшли до хати двоє старостів (people who asked permission to get married) і з ними Василь - «ні живий, ні мертвий (no alive, nor dead): білий як стіна» (white as a wall).

Чемно вислухавши старостів, батько Марусі сказав, що не може віддати дочку (refused) за Василя. Василь благав Наума віддати йому Марусю, бо не може без неї жити. Маруся стала просити батьків, щоб вони не розлучали її з коханим. Вмовляла чоловіка і Настя. Але Наум нікого не послухав і не дав згоди (didn't give the permission). Він сказав, щоб Василь прийшов завтра, він йому скаже причину (reason), чому не віддає за нього дочки.

Старости пішли і забрали з собою Василя. Маруся, залилась сльозами (began to cry). Трохи згодом Наум почав запитувати Марусю, коли вона познайомилася з Василем. Дівчина розповіла. Батько став дорікати доньці, що вона раніше не казала про Василя, тоді він міг би сам вирішити, що робити. А тепер батько сказав Марусі, що не віддасть її за Василя і завтра скаже чому.

Наступного дня прийшов Василь. Пообідали, а потім батько звелів доньці і дружині вийти з хати (leave the house), аби не заважати їхній розмові. Наум сказав, що не віддасть за нього Марусю, бо його можуть забрати в солдати, а що тоді їй бідній робити. Уникнути солдатчини можна було тільки виставивши замість (instead of) себе «найомщика», але це потребувало великих грошей (money), яких Василь, сирота (orphan), звичайно, не мав. Тому Наум сказав йому: «Принеси бумагу (paper/ document), що «найомщик» принят за самого тебе і за твої гроші – тоді (then) віддам Марусю».

Маруся дуже сумувала за милим. Нікуди не виходила, тільки пряла та шила. Про Василя нічого вони не чули. Проїшов час... Почали приходили старости від інших парубків, але Маруся всім відмовляла, бо чекала свого Василя.

Проїшов піст (fast, the time before Easter when people don't eat meat, eggs, cheese etc.) і діждали воскресення (Resurrection). У Великодню суботу Маруся учинила паску (Easter sweet bread), поклала в неї яєчок, імбиру, шафрану, і паска спеклася висока, жовта і ще у печі (oven) добре зарум'янилась. На Великдень (Easter holiday) дівчина уранці понесла з батраками святити паску (to bless the easter bread), печеного баранця, поросю, сало, ковбасу, з десяток крашанок і грудку солі (salt). Все це вона розклала гарненько на хустці, яку розіслала на цвинтарі (in Ukrainian this called – Поминальний день - Memorial day). Наум же пішов до церкви молитися. Він не повірив своїм очам, коли побачив, що вийшов на середину церкви читати Апостола не хто інший як Василь. Марусин батько дуже здивувався, бо знав, що парубок неписьменний. Невдовзі він переконався, що той десь навчився грамоті.

Малюнок 1. «Свати» (1893) Художник: Микі́ла Пимонéнко.

Після служби Наум запросив (invited) Василя до них в гості. Прийшов додому, не кажучи жінці, кого зустрів. Аж ось з'явилась і Маруся, яка була при пасках і не бачила Василя. Розставила все на столі, і вони з матір'ю дивувались, чому ж це батько не сідає розговлятися, а ходить по хаті.

Аж ось рипнули двері (door), і в хату зайшов (came inside the house) Василь. Маруся скрикнула (screamed): «Ох, мій Василечку!» - та й стала як укопана (she stood rooted to the spot / she was not able to move). Потім з дозволу Наума Василь з Марусею похристосувались (it's a tradition to kiss three times on Easter).

Пояснення до тексту:

Вербна (або «квітна») неділя – за тиждень перед Великоднем у церкві святять **гілки верби**, опісля б'ють один одного гілкою і промовляють: «Верба б'є – не я б'ю, від нині за тиждень буде Великдень!». Звичай дійшов до нас із дохристиянських часів і символізує прихід весни та перемогу сонця.

Великдень – найбільше свято християнської віри, яке ще називають Пасхою, свято воскресіння Христа.

Відправа – це служба вранці в неділю у церкві, під час якої у церкві читають Євангелія на кількох мовах.

Богослужіння – це служба у церкві, після якої люди святять великодню їжу у кошиках;

Христосатися – це традиційний звичай на свято Великодня, що означає обійматися й тричі цілуватися зі словами: «Христос Воскрес», а інша людина відповідає: «Воістину воскрес!».

Розговлятися – їсти вдома кусочок свяченої паски, а потім смачну їжу. Це означає кінець посту, тобто дозвіл їсти м'ясо, сир, масло та інші харчі, від яких відмовлялися під час посту.

Поститися – відмовлятися під час посту від м'яса, сиру, масла та інші харчів.

Паска – солодкий хліб з борошна. Паска буває також сирною (зроблена з сиру).

Вежі – це розваги-змагання для хлопців, коли вони на церковному майданчику стають один одному на плечі й роблять так звані «вежі» й борються одна «вежа» проти іншої. Перемагає та, чия вежа вистоїть.

Крашанка (галунка) – один з чотирьох основних видів розписаних великодніх яєць, разом з крапанкою, дряпанкою, та писанкою (інколи писанками називають загалом всі розписані яйця). Кожен із цих видів має свою систему розпису. Діти у цей час на церковному майданчику грають у різні ігри з крашанками.

Веснянки, гаївки, гагілки – це звичай, коли дівчата на церковному майданчику співають пісні, танцюють і водять хороводи. За змістом веснянки зводяться до закликання весни.

**Художник: Микóла Корнілійович Пимонéнко
(1862–1912)**

Микóла Пимонéнко – відомий в усьому світі український художник-живописець, академік живопису Петербурзької Академії мистецтв, Член Паризької інтернаціональної спілки мистецтв і літератури, автор багатьох картин на українську сільську та міську тематику. Народився у Києві 1862 року в родині майстра іконопису. Батько – Корнилій Данилович Пимоненко споруджував вівтарі й розписував церкви. З 1878 Микола Пимоненко навчався у Київській рисувальній школі. Учень відомих українських художників М. Мурашка, Й. Будкевича, Х. Платонова. Він зробив значний внесок у створення національної школи реалістичного мистецтва. Часто малював на один й той же сюжет декілька картин з різних ракурсів. Малярська спадщина Пимоненка налічує понад тисячу робіт, серед яких кілька сотень закінчених живописних картин. Ряд творів художника зберігається у Національному художньому музеї України.

«Великодня утрєня» (1891)

Найвідоміші картини Микóли Пимонéнко: «Весілля в Київській губернії» (1891), «Свати» (1893), «Ворожіння» (1893), «Біля колодязя (Парубки)» (1894), «Київська квіткарка» (варіанти 1897 і 1908), «На ярмарку» (1898), «Жертва

фанатизму» (1899), «Сінокіс» (1900), «Брід» (1901), «Вихід з церкви в Страсний четвер» (1907), «Зустріч з земляком» (1908), «Гуси, додому!», «Суперниці. Біля колодязя» (1909), «Гопак» (1909) і багато інших. Відомий також як портретист – портрети художника М. Мурашка (1888), І. Мацієва (1895), «ЛИСИЙ!», дружини Олександри та дітей.

«Великодня утрєня» (1891)

